

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.l.], 1594

Lævini Torrentii Rerum A Divo Pavlo Gestarum Liber I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

LÆVINI TORRENTII
RERVM A DIVO PAVLO
GESTARVM

LIBER I.

ACTENVS aeterni Patris de Virgine natum
Concessum terris, & post fata aspera victa
Scandentem patrias arces, (vnde inclita dona
Christiadium, & sacri Petro duce gaudia regni)
Nunc te Pavle pater, nunc te generose canemus
Tarside, laudesq; tuas super astra feremus.
Haud equidem tantis quod par conatibus ansim
Ethereos penetrare sinus, atque aurea cali
Atria, natiuus circumfulgentia gemmis.
Non ea vis animi. Sed tu pater optime, (quando
Hoc vni tibi posse datum est dum vita manebat)
Nunc quoque praeipuo Superis spectatus honore,
Deiuncti gestans spoliis fortissimus orbis,
Hanc mihi confer opem. Non me mea fallit egestas.
Tu mihi diuitiae, tua per vestigia cantus
Ingrediar, nec transuersum malus auferet error.
Et iam tollor humo, miseris mens libera curis
Enolat vnde illi vigor, atque insignis origo.
Hic auidè aspectans quae sint decreta beatis
Praemia, quae merces atque emolumenta laborum,
Multiplices nexa vario de flore corollae,
Gaudiaq; & plausus, festisq; immixta choreis
Carmina, (quae nulli fas est audire profano)
Quero etiam contra quae sit fortuna reorum,
Quae, quorum scelerum poena & tormenta sequantur.
Namque etsi procul inde dolor luctusq; refugit,
Nil tamen ignorant Superi, sed ab aethere summo,
Sint quibus exempti ut norint curisq; malisq;
Quidquid vbiq; graue & miserum est vaga sidera subter
Prospe-

Prospectant, mersos etiam sub Tartara Manes.
 Sed tamen & fora sunt, est & sublime tribunal,
 Magnifico cultu, stratumq; tapetibus aureis.
 Aurea collucet illic subsellia, & auro
 Substructæ solido surgunt adamante columna.
 Quas intra denso coeunt simul agmine ciues,
 Inuentisq; oculis, arrectisq; auribus astant.
 Apparent etiam succincti ad iussa ministri
 Alipedes, soliti terras lustrare iacentes,
 Et responsa ferunt. Superest sententia tantum.
 At Pater omnipotens per se licet omnia norit,
 Eternum æterno Natum complexus Amore,
 (Vnus enim est, triplici sed maiestate verendus)
 Fulgentem gemmis gestans in fronte tiaram,
 Puniceamq; sacro demittens pectore pallam,
 Effultus solio, sceptroque innixus eburno,
 Auscultat patiens; fonsq; ipse & regula recti,
 Iustitiaq; tenax, sic illam temperat æquus,
 Vt neque inulta serant vlli commissa nocentes,
 Et tamen agnoscant non tarde ignoscere Numen,
 Si venia locus, & quanto grauiora fuere
 Crimina, virtuti tanto feruentius instent
 Conuersi in melius, nec quidquam turpiter ausint
 Quin subeat pudor, & vitæ peccata prioris
 Admoneant satis esse semel potuisse teneri,
 Ac miserum tantis caput obiectasse periculis.
 Hæc ibi iudicij ratio est, ipsissima veri
 Forma, Deus Deus ipse, in quo sunt omnia. Sed cum
 Luctandum in terris, ubi nil immobile, nil est
 Non fluxum, non tabificum, nos, puluis & umbra,
 Vt si quis speculo se contempletur inani,
 Ducimur exemplis. Nec in his illustrius vllum,
 Sen curas hominum spectes, siue otia Diuim,
 Quam Paulus dum Saulus erat, tum totus in illo,
 Insentes variis misere ut disperderet atrox

Suppli.

Supplicis, alio celans sed nomine culpam,
 Pontificum magni quod se decreti Senatus
 Christiadis super exilio, vel morte piandis
 Tutari studio demens iactaret honesto.
 O tenebra, ô hominum fallax prudentia! Seno
 Hac secum voluens animo, spiransq; furorem,
 Legatus veniens Solymis dum forte Damascum
 Tendit iter, vinctos, seu vir, seu femina, passim
 Ut raperet traheretq; omnes quicumque nouandis
 Res studio ritus aspernarentur auitos,
 Horrida de celo ruit haud sperata sereno
 Tempestas, qua terrificum ceu fulmen & ipsum,
 Quadrupedemq; simul, quo se sublimis agebat,
 Strauit humi. Turbant comites, dein vox quoque toruo
 Omnibus audita est sonitu, praefata sed unum,
 Saule quid insequeris me Saule? Ast ille, repenti
 Attonitus quanquam casu trepidansq; Quis (inquit)
 Es domine, imprudens quem persequor? Hinc simulatque
 Audiit hac iterum, Ego sum cui nomen Iesus
 Est Nazarenus, tibi durum impingere calcem
 Tam duro stimulo, supplex adiecit & O quid
 Vis Domine ut faciam? verbisq; ita lenibus iram
 Fregit, & extemplo via quâ ducebat in urbem
 Iussus abire, abiit. Sed cassus lumine, apertis
 Quanquam oculis, (dictu mirum, diuinitus ut se
 Crederet his monitum signis) nec sat bene fultis
 Erectus tandem pedibus, cacumq; per umbras
 Prætentans iter, à comitum se chorte iuuari
 Expetit. Horum agrè manibus trans moenia ductus,
 Tres solidos sine luce dies, somnoq; , ciboq;
 Peruigilans, pacem precibus veniamq; rogabat.
 Ast oru quarto, cuius iam mente tenebat
 Effigiem monitu Diuinum, monefactus & ipse,
 Ipse itidem iussus Tarsensem inquirere Saulum,
 Astitit Ananias. Velisq; ex more leuatis

Vix admissus erat, vix cur venisset amicis
 Effatus verbis, dicta acceptaque salute
 Abrasis veluti squamis cum lumen ocellis
 Redditur, & totis pariter sua robora membris.
 O qui tunc plausus, quæ gaudia! O ubi Tigris?
 O ubi palmifera valles, & odora Damasci
 Gramina? Quis vini sistet me ad fluminis oram,
 Purgatum ut limphis lustralibus, & cruce Christi
 Signatum aspiciam sacris accingier armis,
 Sancte quibus Stygio figas de rege tropæum?
 Te colo, te veneror. quid enim tam cernitur vsquam
 Eximium, quod non superet tua maxima virtus?
 Cuius si vitam primis memoremus ab annis,
 Nil non ingenuum, nil non occurret honestum.
 Nascentem excepit Cilicum pulcherrima Tarsus,
 Vrbs vetus & veterum iactans se iure Quiritum.
 Nutriuit Solyme. Nec se veniente inuenta
 Desidia dedit, aut blando seruiuit amori.
 Litterulis imbutus, & ut succreuerat etas,
 Ad grauiora etiam sub Gamalielæ magistro
 Aptatus studia, ut leges morésque paternos
 Sciret, & arcani diuina volumina Mosis,
 Assiduus quam non operam dedit? Ille docentis
 Ante pedes fixus, non se dimouit ab ore,
 Inueniens semper quod disceret. Hinc nouus ipsi
 Feruor, & accensis ira dolor ossibus hærens,
 Obnixus contra si quis conuelleret audax
 Qua prisca seruanda patres præcepta dedissent,
 Longus & exacti firmasset temporis vsus.
 Sic Galileorum conatibus obsticit acer,
 Debita Romanis qui pendere regibus æra,
 Censeri populum, compelli ad munera ciues,
 Arbitrio nec quemque suo permittier, armis
 Accincti falsa pro libertate, vetabant.
 Atq; utinam in tali semper pugnasset arena,

P

Non

Non aliis, rerum quam turbatoribus asper,
 Sed rectum pravo, verumq; obtendere falso,
 Virtutem vitio, confundere nomina rerum,
 Ac celum terra miscere, & sacra profanis,
 In fontemque eadem qua fontem inuolueret causa
 Immane est facinus. Fallit te Saule inuentus.
 Nil nimium durare potest. Nec sic tuus ipse
 Gamaliel. (Ne sperne ducem) Cunctatius ibis,
 Sed melius. Præceptis atque inconsulta cupido
 Fit furor. Excusas leges & iussa Senatus,
 Immemor importunus ut hæc ambiueris ante
 Qua modo causaris, quò te defendere possis.
 Tu nunc Moysen Christo, veterumque oracula vatam
 Obiectas? quem cum Moyses, tum consona vatam
 Carmina promittunt toties regemque Deumque
 Venturum auxilio terris, pacemq; daturum
 Aeternam, & miserè afflictis solatia rebus.
 En venit, promissa dedit, conscendit Olympo,
 Unde & plura daret. Sed enim caelestia dona
 Conueniunt humili. te dum tam grandia iactas
 Te fugiunt, Saulosque omnes, omnesque superbos,
 At Paulos modicosque ultrò nec iussa sequuntur.
 Tu nunc Paulus eris. Venia dignissimus error,
 Qui te imprudentem, cum nil tibi conscius esses,
 Impulit ut notos etiam carosque sodales
 (Hos inter Stephanum) quavis male perdere mallet.
 Quam ferre antiquo quidquam discedere regno
 Pontificum, qui more Patrum tunc sacra tenebant.
 At grates age Paule Deo. Sunt hæc sua dona,
 Quod cæca te mente diu non pertulit attris
 Palpantem in tenebris, umbræque & imagine ductum
 Has potius veram quam cæli admittere lucem.
 O amor, o pietas! Deus hæc tua non bene facta
 Ceu nati tulit offensam, gaudis amanti
 Oblatum cupide quod mox ignoscere posset,

Ultra etiam donis cumulans te ingentibus, ut si
 Funderet aurato fruges bona Copia cornu.
 Vtere sorte tua. Sentisne ut pectora subter
 Igneus accensus vapor, & te flamma fatigat,
 Nec sinit ignotum vitam traducere inertem?
 Non illi hac similis flammae quae te prius, acri
 Flagrantem invidia, in Christum Christi que ministros
 Impulit infesto nequidquam insurgere ferro.
 Ah verè miser. At faustum felixque putabas,
 Manus ad hoc alijs falso prelatas honore,
 Imbellem & tantum patienda ad vulnera fortem
 Cadibus, atque fuga terris excindere gentem.
 Nemo malus felix. Gaude mutatus ab illo
 Qui fueras. etenim postquam novus ignis adhaesit,
 Invidia successit amor, successit honestum,
 Successit pietas, & spectatissima virtus
 Rebus in aduersis patientia. Talibus armis
 Instructus protolle pedem, tota agmina victor
 Sternes. Sed vincent victi quoque, ferre coronam est
 Cuique suam longum quae non marcescat in anuum.
 Felices pugna sua sunt ubi praemia victis,
 Felices etiam sine cade & strage triumphis.
 Maeste animo, confide Deo, primamque Damascum
 Arripe. Iamque tenes, & totam nomine complex
 Paule tuo. Haec illi merces reddenda recepti
 Luminis, hoc pretium. Sit deinceps conscia laudum
 Officiis seruata tuis, malefacta videndo
 Quae fuerat scelerum. Stupeat vaga turba recenti
 Commota ostento, concurrant agmine cines,
 Mirenturque novos fetus insuetaque poma
 Arboris & succo, & foliis, & cortice amara.
 His tu principijs aliquo post tempore vises
 Petraos Arabas. Nec te rex illius ore,
 Parte, Aretas, regnans Syria quoque, terreat, armis
 Herodem generum, Rominaeque signa laceffens.

Non illi insidias tendis, nec onustior auro
 Ut redeas longinqua petis. Tua lucra coempta
 Sunt animæ, viles illis qui regna gubernant,
 Nec subit esse deos, aliâmq; a funere vitam.
 Spernere quos monuit (Facilem te redde monenti)
 Auspice quo sic bella geris, quos viceris hostes
 Ut victi nolint te non vicisse, beati
 Quod tanti ducis ense cadant, cum se quoque vincant,
 Quicquid & aduersum fors obijcit. 7 pede fausto.
 Gens Arabum fera, gens infida, atque aspera cultu,
 Nec magnum est operapretium tentasse superbos,
 Quosque sui seduxit amor; sed gens tamen ista
 Nota abauis atauisque tuis dux corniger ex quo
 Isacidas Pharijs olim traduxit ab oris
 Iordanem ad fluium, sacri media arua secantem
 Imperij, unde salus totum manauit in orbem.
 Et pigeat segnem te aliquam his impendere curam?
 O utinam tua nunc iterum vestigia seruans
 Diuina celebrem tot, tanta encomia laudis!
 Abrami soboles, prisca tot millia gentis,
 Cum pueris & coniugibus (mirabile dictu)
 Per loca senta situ, per sola & inhospita tesqua,
 Per loca que rapidi nequeant attingere Soles,
 Lucosque, dumosque, abruptaque saxa tot annos
 Errabant, inopes simul ac nullius egentes.
 Copia erat sua cuique Deus, nunc manna refertis
 Collectum calathis, nunc æthere lapsa coturnix,
 Aut palma, & duro expressa de marmore limpha.
 Denique nec vestis deerat, nec calceus ulli,
 Et quoties his atque illis mutata fuerunt
 Castra locis, toties diuina potentia sese
 Prodidit, ingeminans varijs miracula formis.
 Sine i taceo sacrata cacumina montis.
 Forsan & hæc tibi causa via, noua iura daturus
 Ut firmes vetera, & Mosem virtutibus æques,

Successu

Successu superes, victor non axe sub uno,
 Sed quâ quadrifidum lastrat Sol aureus orbem.
 Nec verò hic Arabes te longa ambage moventur.
 Inuenient alios per quos mitescere possint.
 Iam reducem expectat Syria, & tua cura Damascus.
 Haud tamen hic quoque tutus eris. Disperdere querunt
 Te consanguinei, te regium undiq; terror.
 Ipse urbis custos portas indagine cingit,
 Observatque vias, ne quâ elabaris inultus.
 Sed fratres veri, sacro quos fonte renatos
 Iunxisti tibi, demisso per mœnia fune
 Impositum emittent sporta, noctisq; per umbras
 Euades dubia manifesta pericula vitæ.
 Tertius atq; adeo vix fugerit annus ab illo
 Tempore quo Christi es fulgentia castra secutus,
 Talia post exorsa noua, quam sancte subisti,
 Militiæ, Petrum ut videas, visq; fruaris,
 Amplectens veneransq; virum cui summa potestas
 Obtigerat mandante Deo, primasque ferebat,
 Accedes Solymos, animumq; explebis honestum.
 At illi, atq; alij (nam conuenere frequentes)
 Audio Sauli trepidantes nomine, (Tantum
 Fama potest) tali se credere posse negabant,
 Donec eum vindex sancto coeunte Senatû
 Apprensus dextra Barnabas Cyprius intro
 Duxit, & ostendens factum diuinitus id quod
 Factum erat, excussit turbantem corda timorem.
 Ex quo perspectum Paulus sibi tempore summa
 Iunxit amicitia, multa & præclara gerendo
 Tali operum socio, qui, par primoribus ipsis,
 Ipse etiam abiiciens patrimoni multa talenta,
 Aeternos celebri signauit nomine fastos.
 Coniunctis igitur studijs ac viribus ambo
 Non tantum Solymæ, Petri ducis arma secuti,
 Aut solos apud Isacidas formidine nulla,

Sed quosuis alios quocunque sub aëre natos
 Liberi & erecti Christum docuere quis esset,
 Suadentes pulso putri per membra veterno
 Et tenebris lucem, & verum proponere falso.
 Sed Paulo rursus insidiae, vitæq; paratur
 Exitium. Vigilant fratres, ductumque latenter
 Cesaream inde monent Tarsum patriamq; reuisat,
 Tutior aspectu procerum quò longius absit.
 Interea varijs appulsi sedibus ingens
 Quos metus ob mortem Stephani sancta expulit vrbe,
 Quam Christi imperio poterant impendere curam
 Præstabant hilares. Dux ipse exempla daturus,
 Prodigijs signisque potens, ubicunque per omnes
 Conuentus aderat, factis verbisque iuuabat,
 Sacra ferens, solansque animos, & robore firmans.
 Quin & Orontea penetrans ad mœnia Daphnes,
 Sacra hic regni tunc fundamenta locauit.
 Maximus vnde illuc præstantum laude virorum
 Concursum. Quorum in numero neque Cyprius vnus,
 Et plures, qui longinquis venerere Cyrenis,
 Suasere assidue, magnis rationibus vsi
 Iudeos simul ac Graios, fortèsque Latinos,
 Et quauis alia natos de gente profanos
 Depositis odijs vni dare nomina Christo,
 Oblatamque vltro non despectare salutem.
 Nec frustra fuit ille labor, cui Numen amicum
 Adfuit, & blando celestis gratia vultu.
 Quod postquam Solymis auditum est, Antiocheam
 Mittitur allectus Paulo comes optimus, atque
 Spectata fidei, & diuina afflatus ab Aura.
 Qui simul aspexit rem quo narrata fuisset
 Esse loco, laudans factum, coeptamque cohortans
 Ire viam, Tarsum petijt, Pauloque recepto.
 Unde ierat redijt, secumque in prælia ducens
 Victorem toties, toties Polia ampla ferentem,

Immane est quantas prostravit uterque cateruas.
 Et quoniam quanto plures sine sanguine victi,
 Tanto etiam plures vinci voluere, nec ultra
 Sculptoris vani arbitrio, dum vendit artem,
 Perferre aut ligno, aut factos de marmore Divos,
 Successu crevit studium, ut solet, ampla laborum
 Premia dum recreant animos, morosaque pellunt
 Tadia, & ignavos generoso è pectore somnos.
 Vix dum igitur solidum se verterat annus in orbem,
 Cum iam collectis hominum tot millibus, una
 Voce Deum, Natúmque Dei, utriusque & Amorem
 Laudantum, audiri cœptum est in sinibus illis
 Illustre, eximium, & quo non sublimius vllum
 Christi adúm nomen. Salve ô clarissima tellus
 Nec quidquam cedens illi que prima creatum
 Aspexit de limo hominem. quid enim esse iunabit
 Evili putrique luto, nisi sanguine sancto
 Damnatos primique patris commissa luentes
 Nos redimat, solvatque nefas assertor Iesus?
 Salve iterum, salve tellus faustissima, & ô si
 Perpetuo Petri monitis, Paulique stetisses.
 Sed Romam meliora manent. At tu mihi Phœbe,
 Latona cum matre, & venatrice Diana,
 Seu placidus citharam, seu tendis senior arcum,
 Quidquid agis, fallax commentum & fabula vatum,
 Tu mihi Phœbe vale. Daphnen, tua regna, relinque,
 Linque focos arasque, etsi non Thessala Tempe
 Te capiant magis. En multo te fortior ille
 Qui nuper tua præda fuit. Parere necesse est
 Non vni tantum Paulo, sed quot quot ab illo
 Edocti Christum regem dominúmque sequentur
 Insignes eius cognomine, cui comes hæret
 Gratia, & affuso nitidi decor oris oliuo.
 Atque hæc tam celebri dum spectabantur in urbe,
 Nonnulli Solymis illuc venire probati

Dicendo ventura viri. Quos inter Agabus
 Fatidico enarrans voluentia tempora cantu,
 Aduentare famem Claudi sub Cæsaris aenum
 Predixit, monuitq; bonis succurrere amicis,
 Quos triste exilium & pietas fecisset egentes.
 Hic iterum Paulus collegam nactus eundem,
 Impositum subiens onus, & collecta suorum
 Æra ferens Solymis mox dispensanda minutim,
 Ut primum redijt, socijsq; exacta probauit
 Concilio in magno magna virtute virorum,
 (Vt soliti) precibus pia dum ieiunia iungunt,
 Dum pacem veniamq; petunt, arisq; ministrant,
 Vox excepta Dei est Paulum, Paulique sodalem
 Seponi mandans, aliosque accingier orsus.
 Illi opere in tanto, vt par est, ieiunia casta
 Instaurant, sanctasque preces, iteratæque sacra.
 Dein capiti impositis manibus bona cuncta precati,
 Tali illos ritu prisca de more sacratos
 Dimittunt quocunque ferat diuina voluntas,
 Non equidem ornatos rhedisque & nauibus altis,
 Non seruis, & equis, stipatorumq; cateruis,
 Sed vacuos in palliolis & paupere cultu,
 Securos tamen, & nil vsquam triste timentes,
 Quæis custos Deus & vindex acerrimus adsit,
 Ipse comes, Dux ipse via, & certissimus auctor.
 Nam cum de celo te vox audita sereno
 Auulsum socijs opera ad diuina vocauit,
 Tunc ego crediderim te tunc ò maxime Paule
 Mæstum ac sollicitum, perrarò & pauca loquentem,
 Voluentemq; animo qua sint ventura, repente
 Arreptum ad Superos Paradisi gaudia lati
 Arcanis vidisse modis, vidisse & Iesum,
 Qui te perculerat, placido tunc fulgere vultu
 Verba inter nequeant vlla que voce referri.
 Nec vero ille ego sum stultè qui scire requiram

Id quod scire nefas, tentor tamen. ecquid enim fie
 si non perpetui series operosa laboris,
 Atque eodem intuitu merces quoque grandior atque
 vberior, quanto terris caelestia praestant,
 Diuina humanis, mansura aeternaque fluxis?
 Hoc tu Paule doces, factisque et moribus imples.
 Hinc tibi seruata tanta est fiducia palma,
 Hinc et tantus amor, quem nec regum ira, nec enses,
 Nec flamma, nec liuor edax, nec tristis egestas,
 Nec populi furor, aut Stygij vis sena tyranni,
 Non mors, non vlla poterunt abolere ruina,
 Teque tuo, quem suspiras, abducere Christo.
 Felix ò nimium felix! Sed nos quoque tecum
 Felices, pars vlla tui si tangat amoris.
 Sic itaque Antiochi progressi moenibus urbis
 Matris Laodices natique per arua Seleuci
 Litoreum ad tumulum, curua subeunte carina
 Inde Cyprum, et Salamina petunt. Hic sceptrum tenebat
 Aecides olim Telamon, si vera feruntur.
 Tunc vero Aeneadum late loca subdita regno.
 Paulus enim, patrio cognomine Sergius, omni
 Jura dabat populo. Nec erat prudentior alter.
 Ipse sed hinc aberat quam longa est insula ab ortu
 Solis ad occasum, celsis quam moenibus equor
 Despectant Paphij, Veneri gratissima sedes.
 Cuius in obsequium iussa prostare puella
 Concubitu turpi famoso in litore turpem
 Vulgato (pudet ab) querebant corpore dotem.
 Compositis igitur rebus, Salamine relicta,
 Inde peragratis Cypriorum finibus, ambo,
 Captura facta ingenti, haud sine Numine, notam
 Iam celebres fama, quam propter sponte vocati,
 Peruenere Paphum. Faciles Proconsulis aures,
 Accessus facilis. Sed eo notissimus aeo,
 (Simonis de gente, reor, vel gente Menandri)

Obstetit inceptis Elymas magus, arte pudenda,
 Arte tamen qua nulla domos penetrantior intrat
 Induperatorum, regumque, ducumque, quot vsquam
 Publica sic agitant, nacti vel maxima semper
 Vt cupide maiora petant, inhiuntque futuris,
 Cum neque quod praesens est recte impendere possint.
 Inquirunt mortes, inquirunt tempora, quid fors,
 Quid Fatum, aut Fortuna parent, momentaq; soli,
 Non opera, non consilijs ullius ogenti,
 Nota Deo. Sponder tamen ars haec omnia, dum se
 Cantibus atque herbis, numeros ac sidera miscens,
 Venditat, & nusquam que sunt vult esse videri.
 Non tulit ergo Elymam Paulus maledicta canentem
 In Christum, cuius coram tunc astitit ipse
 Legatus, vultuque planum, dictisque seueris
 Increpitans. Sed cum nihil illum verba mouerent,
 Addam (ait) exemplum. Magicis hucusque tenebris
 Inuoluisti orbem: Tenebra tua lumina obumbrent,
 Cecus abi mandante Deo. Fit cecus, & atra
 Mersos intorquens oculos caligine, querit
 Ductorem titubante manu. Perterritus astat
 Sergius, ast oculis lucem quam perdidit ille,
 Hic Pauli credens monitis in mente recepit.
 Sic fixo Paphijs in collibus auspice Christo
 De Cypro erepta Veneri fulgente tropaeo,
 Paucis cum sociis, eadem qui sacra ferebant,
 Victor ouans placidis a puppe ferentibus Austris
 Nauigat, & celeri transmissa per aquora cursu
 Late ubi pomiferos aperit Pamphylia saltus
 Optata tandem gaudens allabitur ora.
 Dein priscos inter Lycios, Cilicesque feroces
 Qua celer Eurymedon, Persarum cade cruentus,
 Aspendum & Pergen lato discriminat amne,
 Hic Pergen subit, & Pergae templa Diane
 Praeteriens claram Antiochi dirertit ad urbem,

Quam

Quam Pisida coluere feri, & prädator Isaurus,
 Romanam illustrans noto cognomine gentem.
 Hic mixti Hebraeis alijs quoque gentibus orti
 Quisque sua Diuos pro religione colebant.
 Sed Paulo solenne fuit præferre profanis
 Abrami de stirpe sacros. Et septima forte
 Sabbata erant. Intrans igitur de more profencham,
 Postquam assedisset, simul inuitatus & ipse
 Dicere quæ uellet, post facta silentia longa
 Sermonis serie, repetens ab origine causas,
 Deberi ostendit terris hominemq; Deumque,
 Qui uitam repararet moriens, & crimina soluat,
 Esse nec hunc alium quam, quem laudabat, Iesum,
 Quem prisca celebrent uates, quem carmina regis
 Iesai, & nuper digito monstrauerat ipse
 Magnus Iohannes, quo non ueracior alter.
 Dixerat, & potuit iam persuasisse uideri,
 Sabbata seruari placuit tamen altera. Quæ cum
 Instarent, subito tam conuenere frequentes
 Quam soliti Circis, aut concurrere theatris.
 Obsuit hoc ipsum, furisq; accendit & acris
 Inuidia, populo dum se uilesceere credunt,
 Hebraeos proceres. Nec cessauere proteruos
 Tritare animos dictis plebisque Patrumque,
 Feminæ etiam illecebris atque artibus usi,
 Quæis facile est lactare viros, & texere fraudes.
 Donec cum socijs operum sanctisque ministris
 Dilecti ante alios populi fastidia culpans,
 Excusso pedibus scelerata puluere terra,
 Paulus ab immixti pulsus discederet ora.
 Unde per Arcadici cognata Lycaonis arua
 Ventum est Iconium. Fuit hoc quoque nobile nomen
 Nec multum dispar fuit exitus. Orta repente
 Seditio causis nec non auctoribus iisdem
 Obstitit optatum uotis ne lesa uideret

Successum

Successum pietas. Quin & graviora parabant
 Flagitia, ut saxis agerent ruerentque. Sed illi
 Premoniti sceleris, Derben, Lystramque petentes,
 Euasere nefas. Nec erant discrimina tanti,
 Vt sanctum cessaret opus. Persistere fortem
 Conuenit, & laeso mortem praefere pudori.
 Sed tamen effugio locus est tectisque latebris,
 Et licet ingratos contemnere, non tamen illis
 Ad facinus munire viam, & fecisse nocentes.
 Mutatis igitur terris, Genioque locorum,
 Ardentes instant operi, & quod forte negatum
 Iconij tentant alibi, ut si surgite in vno
 Nil capias, alio menses tua lina profundo.
 Hoc Lystra eximium, quod ibi cum ciuis adesset
 Affectis eger pedibus genitricis ab aluo,
 (Nam claudum ediderat) neutro ut consistere talo
 Posset, & intrepidis vestigia figere plantis,
 Hunc simul aspexit Paulus, sed mente valentem,
 Sperantemque suo medicum superesse dolori,
 Vt iacuit, magna compellans voce iacentem,
 Surge, ait. Et dicto citius se erexit in auras,
 Subsultans, pulsansq; nouo latius pede terram.
 Non factum humanis sensere hoc viribus. Ergo
 Attoniti accurrunt omnes, duo Numina credunt,
 Mortali indutos specie, te Mercuri & vna
 Aduenisse Iouem, comes hic, sit Paulus ut ille,
 Eloquio Paulus, grauitate notabilis alter.
 Audijt hac Flamen vicini forte Tonantis,
 (Rure suburbano sua nam delubra tenebat)
 Nec mora, sine suum cupiens accendere questum,
 Sine Dei laudes, seu (quod fas credere) utrumque,
 Dona ferens, varia nexas de fronde coronas,
 Turaque, sacratissolennia munera Diuis,
 Admotosque aris aurata fronte iuencos,
 Cum populo Dis hospitibus libare parabat.

Illi autem offensi discissa veste ruebant,
 In medium, & quod erant, homines sese esse profati,
 Sed sancti verique Dei vivique ministros,
 Dum vana abductos specie hunc agnoscere solum
 Hortantur, maris & terra calique potentem,
 Antè quidem notum magni moderamine mundi,
 Dum pluit, & latis secundat frugibus annum,
 At maiora suis olim atque eterna daturum,
 Vix tandem exortos ita composuere tumultus.
 Iam stabat Lystra, poterat iam tuta videri,
 Finitimis etiam Christi pia signa secutis;
 Quando iterum invidia stimulis ardentibus acti,
 Qui prius Iconij, tunc hic quoque perdere Paulum
 Aggressi, saxis sic oppressere, relictum
 Corpus ut abicerent, tanquam si mortuus esset.
 Onimis infidum variūque ac mobile vulgus!
 Factus heri Deus est, hodie perit. Ipse tamen se
 Sustulit, & fidis noctem largitus amicis,
 Postridie Derben repetens, dein plura retrorsum
 Oppida, multa monens mandansque, & dura ferendo
 Vincere dura docens, quoniam sic itur ad astra,
 Propositis operum loca per diversa magistris,
 Substitit Attalia. Lyciōque à litore solvens,
 Antiochi sacram rursum peruectus in urbem,
 Rettulit ad sanctum victor sua bella Senatū.
 Dumque ibi non paucis facta est mora grata diebus,
 Ecce recens aliunde labor. namque æmula Mosis
 Gens Hebraea sui, sperni preputia iniquo
 Antra ferens animo, & quanto concurrere plures
 Ad sacros vidit fontes, qui frivola tanquam
 Despicere auderent prisca mysteria legis,
 Tanto feruidius studia in contraria tendens,
 Omnia dissidiis miscibat & omnia luctu.
 Dux facti Cerinthus erat, sectator Iesu
 Dum licuit, falso sed post se hoc nomine iactans,

Ansus

Ausus Johanni est, ausus se opponere Petro,
 Tunc quoque Paule tibi, neque enim te iniuor alter,
 Cui semper vigili prima & vel maxima cura
 Parietibus innētis Christi ut consurgeret alte
 Regia, bis senis fulgens innixa columnis.
 Et quanquam exemplis poterat res clara videri
 Eunuchi Ethiopis, Cornelii Centurionis,
 Cœpta semel mansit discordia taca furore,
 Donec eam celebri sanctam conuentus ad urbem
 Dissecuit, gentēsque alias hoc fasce lenauit,
 Nil prater castum mandans seruare cubile,
 Nec vesci immundis quidquid venisset ab aris.
 Sic sibi, sic placuisse Deo præstantur, & omnes
 Decernunt vulganda Patrum consulta per oras,
 In primis Syria. Quo cum redisset & ipse
 Paulus, inexhausto vincens aduersa labore,
 Tot varias inter curas noctēsque diēsque
 Diuino inuigilans operi, dum mente volutat
 Quidnam vbinam præstet quo publica commoda crescant,
 Antè pererratas iterum stat visere terras.
 Nec collega negat, sed ut adsit tertius optat
 Marcus Iohannes. Non aequè acceptus utrique
 Hic erat. Hinc Silam legit sibi Paulus, at ille
 Cum Marco repetens Cyprum, partitus honorem est.
 Ipse Palestinas quâ pulsant æquora turres,
 Ipse Syros, & Casarea prædinitis arua,
 Et seuos adiit Cilices, Tarsūmque superbam,
 Quam pulcher gelidis Cydnus perlabitur undis.
 Inde Lycaonia sunt, & Pamphylides vrbes.
 Quas inter Lystram cum peruenisset amœnam,
 Immemor offensa veteris pulsūq; pudoris,
 Traditur hic illi iuuenis de patre profano,
 Matre sed Hebraea, sacro iam fonte renatus,
 Timotheus, populo laudatum nomen ab omni,
 Et (quod res docuit) nulli pietate secundus.

Quem simul accepit, cernens quantum instar in illo,
 Quantus amor recti, quanta & constantia amoris,
 Nec minus expendens Iudaea tadia gentis,
 Expertus toties duro circumdata ferro
 Pectora, & infestas nolenti cedere dextras,
 Dilectum primos inter numeravit amicos,
 Virtuti hoc tribuens. Sed ut esset gratia maior,
 Nec quisquam Isacidum posset reprehendere tanquam
 Immundum, & veterum spernentem insignia legum,
 Praeclidi, atque notam voluit preferre parentum
 Materni generis, quamuis pater externus esset.
 Non hoc antè Tito dederat, Petrumque negarat
 Posse dare, atque alias veris obtrudere formas,
 Vicit amor, vicit pietas, omnesque coëgit
 Se induere in facies, omnes acquirere Christo
 Ut posset, latos hilaris, tristiisque seueros.
 Ergo & iurgia erant non iurgia, si qua videri
 Vniuges poterant disungere verba sodales,
 Quos vita iunctos nec mors suprema diremit.
 Nunc etiam iunctis seruant pia fœdera dextris,
 Intenti nostram assiduè curare salutem.
 Proxima Pamphylis hinc fortis Isauria, & illinc
 Sunt Lycij, Lycijs Cares, Mysisque, Phrygesque,
 Dein Galatae, mox Paphlagones, pontoque propinquis
 Euxino populi. Per quos tunc Paulus eundo,
 Multa docens, factisque probans quae voce doceret,
 Sacra imperij noua fundamenta locabat.
 Nec voto difformis erat successus, inani
 Irrita quod numquam laxarat retia iactu.
 Cum tamen ad Galatas Phrygibus post terga relictis
 Esset iter, tacito subter praecordia motu
 Senserunt Asia cedendum finibus, intra
 Hos vetiti ceptam ulterius vulgare salutem.
 Sed fas esse rati Bithyna requirere regna,
 Conuersi ad Mysos, non quo voluere, sed auctor

Quo

Quo voluit Christus, Phrygia sub montibus Ida
 Sigeum ad portum venerunt Troada, ubi olim
 Threicios contra scopulos Hebrumque rigentem
 Troia fuit. Cineres aliam conuertit in urbem
 Antigonam, proprio signans quoque nomine terram.
 Nox erat, & placida dederant iam membra quieti,
 Cum Paulo in somnis vigili, mirabile visum,
 Astitit insigni specie, vultuque precantis
 Vir Macedo, patria rogitans succurrere genti.
 Ipse toro surgens socios affatur, & vna
 Voce omnes Macetum Macetum sibi regna petenda
 Conclamant, Macetumque petunt felicia regna.
 Aegeo in medio Samos est, notissima fama
 Insula. Quam primo postquam tenuere volatu,
 Postridie pingui qua culta Neapolis aruo
 Emathios aperit saltus, atque inde Philippos
 Appellunt, avidi studiis ardentibus omnem
 Europam aeterno Christi subiungere regno.
 Vnde sed hic ardor? quae copia? Querere noli.
 Classis cymba fuit, vox, arma, exercitus ipsi
 Tres zona sine & are viri, fulgentia castris
 Signa cruces, dux ipse cruce suffixus Iesus.
 Quin adeo nullo rem tantam egere paratu,
 Ut, praeter mentem dominoque Deoque dicatam,
 Et quae de tali surgit fiducia mente,
 Ad bellum attulerint prorsus nihil. Ite beati
 Ite, nec Ausonio madidi bis sanguine campi,
 Nec turbent domito veteres Oriente triumpho.
 Graecia iam vestra est. Melior quae dura ferendo
 Quam quae per miseram parta est victoria cades.
 Ite Deo dilecta cohors. Vos ille vocavit,
 Ille etiam ducet. per saxa, per arma, per ignes
 Ite. pati pulchrum est. Postquam venerunt Philippos,
 Intenti officio, quod adessent Sabbata, forte
 Foemineo in coetu Christi cum iussa referrent,

Credidit,

Credidit, & puro tincta est diuinitus amne
 Lydia, cui grandem vanalis purpura censum
 Quaeserat, nec erat melius quò impendere possset.
 Hac illos, nulli consuetos esse molestos,
 Perpulit insigni pietate subire paratum
 Hospitium, atque sua victum non spernere mensa.
 Interea Stygio possessam forte puellam
 Ab Genio, (Pythona vocant) qua, ut Pythia Delphis,
 Diuinans populo fundebat fata petenti,
 Respiciens Paulus de se sociisque canentem,
 Seruos esse Dei, quos obseruari equum,
 Ingemit, & Lemurem verbis vultuq; seuro
 Increpitans exire iubet. Dicto ocius ille
 Paret, & ignaram quid fors, quid fata relinquit.
 Sed quia serua fuit, multoq; uberrima quaestu
 Dirabat dominos, domini, sua damna putando,
 Aegro indignantes animo, caciq; furore
 Concurrunt, pressosque velut qui publica turbent.
 Collo in iura trahunt. Facilis iactura bonorum,
 Quos algens tantum pietas, prope nomen inane,
 Commendat populo, si non & commoda portent,
 Et repleant loculos. Quid tum si commoda ledant?
 Ipse Magistratus tam viles tamq; pusillos,
 Ultro ut probra ferant, nec saltem voce resellant,
 Nudatos tunicis Paulum Silamq; cruentis
 Concidi flagris iubet, atque in vincula duci.
 Est locus interior, strictis ubi robore plantis
 Seruati tacite per amica silentia noctis
 Solennes domino laudes gratesq; canebant,
 Cum motu terra ingenti tremefactus & ipse
 Est carcer. Patuere fores, pedicisque solutis
 Sponte sua, poterant impune euadere capti,
 Territus & monstris custos fugisse putabat,
 Atque a deo arrepto voluit se perdere ferro,
 Sed vetuit Paulus, clamans esse omnia salua.

Q

Consti-

Constat illatis mox ut salua esse lucernis,
 Ille pijs voluens genibus rogat ecqua salutis
 Sit via. Demonstrant Christum. Dat nomina Christo
 Ipse, sui que omnes, abluta que vulnera curant,
 Et lati apposita monstrant sua gaudia mensa.
 Non potuit facti non conscius esse Senatus.
 Panituit, nec tam subito sententia lata
 Quam reuocata fuit. Custos dimittere in suis
 Nunciat hoc Paulo. Negat ille, & Quinam (ait) isti,
 Romanos sine more palam seuissima passos
 Sic clam qui extrudunt? Ventant, & crimina purgent.
 Nec mora, Romana veniunt formidine fama,
 Multaque causati, quod non potuere minando
 Efficiunt precibus. Sancti sua dona volenti
 Dant ultro, inuitum fugiunt. Tua gratia mansit,
 Lydia. Quam postquam collectis vndique amicis
 Visissent, motis adeunt loca proxima castris,
 Amphipolim primo, gelidi quam Strymonis arnis
 Cingit, & à magna medius discriminat urbe,
 Thessala cui clarum fecit victoria nomen.
 Atque illam leniore gradu, vicina que quadam
 Oppida percurrunt alacres, maioribus ista
 Auspiciis capienda fuit. Noscenda peritis
 Est ducibus natura loci quem Marte laceffant.
 Audierant igitur comem populum atque benignum,
 Quique illic agerent Mosis praecepta tenentes
 Haud similes alijs, quos iam violentia notos
 Fecerat, at cultos magis, intentosque labori
 Assidue veterum versare volumina vatium.
 Hoc Paulo vicisse fuit. Tria Sabbata postquam
 Appulerat dedit huic operi, multisque probauit
 Non alium vates, alium se tradere Christum.
 At verò ciues facili magis occupat arte,
 Commodus & patiens, nulli grauis, omnibus aequus.
 Talis enim cuius quid non persuadeat, apta

Si qua voce sonat vita irrepreſa loquatur?
 Suceſſum remorata tamen teterrima plebis
 Seditio. Hoſpitium ſanctis praebebat Iaſon.
 Queſitos illic vt non reperere, repertum
 Mulcantes dominum, raptim ad ſubſellia ducunt,
 Verum ipſe, atque alij ſe tutabantur honeſte.
 Nec leuis hos illos, ſed Paulum turba petebat,
 Ei ſulam. Noctu qui migrare Berceam,
 Hanc quoque preſtantem fama, nec prorſus inani.
 Multa ibi nobilitas, atque ingens ardor honeſti.
 Comperit hoc uſu Paulus. per Sabbata namque
 More ſuo in coetu multa & praeclara loquentem
 Audierant auidi, vt nona qua ſibi viſa fuiſſent
 Collata antiquis poſſent contendere, & inde,
 Tanquam ignem ſilicis conſuctu, elidere verum.
 Hoc placuit. quis enim tali ſemente peracta
 Non ſperet gravidas ſtipare per horrea meſſes?
 Tempeſtas eadem qua cultis incidit agris
 Theſſalonica tuis, votis inimica coloni,
 Hos quoque concuſſit, tamen vt reuiſcere poſſent.
 Temporibus ceſſit Paulus, perſuaſus amicè,
 Atque ibi Timotheo Silaque hand ſponte relictis
 Ad mare deſcendit. Dein vela vocantibus aenis
 Nauigat, & magnas curſum tenet acer Athenas.
 O felix animi, fortunatusq; laborum!
 Magna petis, paret rerum natura petenti.
 Agnoſcitque Deum, qui, ſons & cauſa bonorum,
 (Nam mala nec mala ſunt) ſancto facit omnia uirtu.
 Ille ſuum terris cupidus diſſundere Numen,
 Miſit ad hoc natum. Qui, lex & regula vita,
 Poſtquam quod patriis regnum fundauerat oris
 Bis ſenos inter Petro tranſmiſit habendum,
 Te quoque in aeterno regnans iam victor Olympo
 Illi collegam dedit, vt per Barbara regna
 Mille rudes populos ſponte exoptanda vocares

Subiuga quæ soli subeantq; ferantq; beati.
 Nec te commoueat tam clarum nomen, Athene,
 Priscaq; nobilitas, & Curia Martis Athenis,
 Non oratorum cunei, qui pectora vulgi
 Sic agitant agitur tumidis ut follibus ignis,
 Non flauæ tutela Dea quæ possidet arces,
 Diue, Deæue omnes quos fertilis ille Deorum
 Angulus eduxit, studioq; sacrauit inani.
 Pro te consurget, tua spes, tua gloria, Christus.
 Cuius ab aspectu cœu flammis cera liquefcit,
 Cœu fugiunt molles aquila veniente columba,
 Nec Boream nubes, nec lucem sustinet umbra,
 Deficient, fugient, cedent quicunque repugnant.
 Nec plura Alcides fudit, fuisse vel olim
 Mendaces illum fingunt portentosa poëta,
 Aut pugnaæ Theseus, puppisque repletor Iason,
 Et Danaë Perseus, & natus Agenore Cadmus,
 Quam tu Paule vna prosternes victor in vrbe.
 Illa quidem pulchra est vt pulchri ex ære colossi,
 Sed foris, introrsum turpes rubigine tetra.
 Ecquod enim horrendum magis, aut mirabile monstrum
 Quam (cum natura vis, & simul omnia clament
 Tantum vnum, qui cuncta creet, qui cuncta gubernet,
 Esse Deum) sibi quisque Deos quod fingat, & illum
 Præficiat siluis, hunc fontibus atque lacunis,
 Vilibus aut aliis curis quas dicere nolo,
 Haud aliter belli quam si dux munia didat,
 Aut variis figulus discriminet vsibus ollas?
 Diuisos taceo studiis, quos torqueat ira,
 Quos amor, atq; odium, & nunquam satiata libido,
 Ante alios ipsum (si fas dixisse) Tonantem.
 Inde furens Inno violati crimina lecti
 Increpat, & sauis celum clamoribus implet,
 Nunc hac, nunc alia sumens de pellice pœnas,
 Nec parcens natis, ne quid patiat inulta.

Unde graues inimicitia, & caelestia bella,
 Structa etiam insidia Diuumq; hominumque parenti.
 Hoc grauide monstrum postquam peperistis Athena,
 Monstrum informe, ingens quod non det corpora leto,
 Aut vastet segetes, (neque enim hac est maxima cura,
 Postquam debemur mori nos, nostraque) verum
 Aeternas animas eterno immergat Averno,
 Quis pudor atque metus, vel qua reuerentia fama,
 Quis scelerum modus est, ubi quicquid turpiter ausis
 Semper in exemplum trahitur Deus? Ebruius Euan,
 Silensque pater, Mars depredator & exlex,
 Fallax Mercurius, magus atque impostor Apollo,
 Mulciber vxoris leno, implacabilis Orcus,
 Neptunus violens, moechus cum gente Deorum
 Iuppiter, at virgo vix vna è chorte Dearum.
 Torna oculos Pallas, ut qua se vindicet armis,
 Virgineum horribili defendens egide pectus,
 Nec tamen intentata viro, ut nec regia Iuno,
 Iurgatrix licet, & senis metuenda sagittis
 Delia, qua trepidis quod parturientibus adsit
 Ferre timet qua ferre videt tormenta puellas
 Cum primum pariunt, atque execrantur amores.
 Idcirco in siluis agit, & connubia vitat.
 Quid puer? deus? quid caculus ille Diones?
 Hinc factum ut liceat calum dixisse lupanar.
 Hoc igitur monstrum, de quo tot nata per orbem
 Monstra, ut Paule domes, te tellus Attica poscit.
 Iamq; ades, & tecum ipse Deus, iam lumina praefers,
 Certa signa via qua scanditur arduus ether.
 Errantes reuocas, aliam post funera vitam,
 Iudiciumq; animis in corpora sancta reuersis
 Expectare mones, sanctum & venerabile cunctis,
 Quo sine nulla salus, inculcans nomen Iesu.
 Antè sed ignotum patulas haud repperit aures,
 Ut neque sermones alij, quos spargere tanquam

Semina te aiebant. Et erant quoque semina, verbum
 Nempe Dei. Seris hoc, auget, fouet, educat ille
 Qui segetis dominus puras ut in horrea menses
 Colligit, infelix lolium sic mancipat igni.
 At lenis in risum populus qua verterat ante,
 Cum saperet tandem, reperit se vera locutus
 Tunc cum spermologon clamantes, Stoicus ille,
 Hic Cynicus, scaber aut Epicuri de grege porcus,
 Querebant plausum, prensumq; in iura trahebant
 Ad Martis scopulum, taciti delubra Senatus,
 Tentantem patriis alios confundere Diuos.
 Mox peregrini lustranti publica foris
 Visa fuit multas inter spectabilis ara
 Ignoto signata Deo. Diuinitus autem
 Acciderat. culpam nam declinare volenti,
 Ac simul athercum sub pectore condere Numen
 Hoc caput, hic cause placuit status. Astitit ergo
 Concilio in magno, quo conuenere frequentes
 Permixti hospitibus ciues, ad libera facti
 Otia, & intentis animis audire parati,
 Aut narrare aliquid nouitate quod arrigat aures.
 Cumq; rogaretur noua quid sibi somnia vellent,
 Quidue recens Deus, atque inculta & agrestia verba,
 Sic insit. Vestram pro religione sacrisq;
 Curam istam atque operam passim quam conspicio hospes
 Non possum, o ciues, non collaudare, sed idem
 Ignoto quod me pro Numine dicere causam
 Cogitis, hoc mecum quid sit disquirite. Vidi
 Tot vestras inter statuas preciosaq; Diuum
 Signa Dei ignoti (nam sic inscribitur) aram.
 Quem licet ignotum, colitis tamen. Hunc mihi notum
 Consciis affirmo, venerorq; & pronus adoro,
 Qui mare, qui terras, qui caelum rexq; patetque
 Condidit, immensusq; suo simul omnia complet
 Numine, limitibus nec circumscribitur ullis.

Hic, talis tantusq; oculos fugit, & fugit aures,
 Mole carens omni, nulloque effabilis ore.
 At minus in lucis habitat, vel templa frequentat
 Mortali constructa manu, minus ere refertur,
 Auroue, argentoue, aut sculpto in marmore vultu.
 Nil nostrae illi opera conferre, aut munera possunt.
 Omnia dat, nullius egens. Est sanguinis auctor,
 Est vita unicuique sua. nam viuimus omnes
 Vno eodemque parente sati, quem condidit ille,
 Addidit & sociam, sponsi de viscere sumptam.
 Vnde hominum genus, & saeculorum lata propago,
 Temporaq; & fasti, & certis contermina regna
 Limitibus, rerum mundi ut pulcherrimus ordo
 Erigeret mentes, si qua contingere possent
 Inde Deum. neque enim procul est, sese obijcit ultro,
 Inspiratque animis. illius quippe, poeta
 Vestri etiam ut cecinere, genus sumus. Haec tenus ergo
 Erratum satis est, oblitaeque pectora calis
 Terrenam satis ab facem fumumque biberunt.
 Vnde nec arcani valere enolucere nomen
 Numinis, haud aliter pura quam mente tenendum.
 Quod verè est Deus est, ipsum verumque bonumque,
 Mens mundi, omnipotens. Nihil ultra inquirere fas est.
 Hic igitur, postquam nunc ultima viuatur aetas,
 Errantes miserans, ac tristia nubila pellens,
 Purgari scelerum iubet, & meminisse supremi
 Iudicij, quod erit iusto sub iudice Christo.
 Quem nasci, atque mori voluit, vitaeque priori
 Restitui, aeterna ut superet fiducia vita.
 Haec tenus orantem impediunt, pars fata reuelli
 Posse negant, risumq; mouent, pars altera rursus
 Inquiri par esse putant, pars credere dictis.
 Quos inter multorum instar Dionysius ille,
 Conscripseris vnus de Patribus, eius & uxor
 Damaris, atque alij. Medijs at Paulus Athenis

Euadens, bimarem festinat adire Corinthum.
 Quò simulac ventum est, non celsa palatia diues
 Ingressitur, quò se conferret Achaia tota,
 Sed tenuem recipit tenuis sub paupere recto
 Ponticus, (Huic Aquila nomen) cum coniuge nuper
 Priscilla Italia profugus quo Claudius illinc
 Iudeos Cæsar discedere iusserat anno.
 Hoc doluit Paulus, tantoque libentius illi
 Hærebat, parili quòd uterque exercitus arte
 Nauibus & castris pelles umbrâsque parabant.
 Vnde illis victus, libertas ne minor esset
 Si quidquam peterent, vlla ratione molesti.
 Dùmque suum celebrat per singula Sabbata Iesum,
 Emathys redeunt, quos illic liquerat, aruis
 Timotheus Silâsque simul. Quibus auctus amicis
 Acrius instabat, magno molimine adortus
 Hebraeos iterum, sed frustra. Hinc ferrea damnans
 Pectora, detestansque nefas, spretamq; salutem,
 (Quod luerent illi se sospite) migrat ab ipsis
 Ad Graiùm populos. Titus vnde, agnomine Iustus,
 Præbuit hospitium, vicinus forte profenche.
 Profuit hoc Crispo, (Hebraeæ cui credit a sacra
 Gentis erant) tinctiq; undis simul ipse, domûsque.
 Debita quæ Iusto merces, sed reddita Crispo.
 Quinetiam sedes Veneris famosa Corinthus,
 Laïs vbi, & prauos generans mala copia mores,
 Fit melior. Fauet ipse Deus, qui nocte silenti
 Astitit, & Paulum verbis erexit amicis,
 Ingentem spondens posita formidine messem.
 Anno igitur toto, & bis ternis mensibus illic
 Permansit vigilans, & Achaica regna reducens
 Conatu facili, ni gens Iudæa retardet,
 Et consanguineus fratrum furor. Hos tamen omnes,
 Perfidia insigni permulta & sæpe querentes,
 Vt si agri veteris narrarent somnia, constans

Reppulit, & tantum proponere crimina iussit,
 (Si qua forent) non ambages de ritibus ortas,
 Quos ignorabat, res tunc pro Consule curans
 Gallio. Quem veriti, neque sic satis ora tenebant,
 Multato coram male Sosthene, nec minus ipso
 (Vt solet in turba) Paulo. Tanta ira furentum.
 Ipse autem Syriam meditans, cognataque regna,
 Per maris Icarij scopulos Ephesina petiuit
 Moenia, ut & tonsis votorum lege capillis
 Ponticus, ac coniuix, quò sic via tutior esset
 Iudeos inter. quis enim crudelior hostis?
 Et quanquam qui tunc aderant promittere visi
 Sunt aliquid si mansisset, non longa moratus,
 Res mandans socijs, dat vela ferentibus auris,
 Cesaream properans, atque illinc Antiocheam,
 Dein Galatasque, Phrygesque, iter atque, sepius arua
 Per multos magnosque, at non sine fruge, labores
 Interea Aegyptum linguens, atque ostia Nili,
 Natus ibi, hinc Ephesum venit, doctissimus vnus
 Qui fuit Isacidum quotquot pia cura tenebat
 Legisferi Mosis, nulli non notus Apollo,
 Orator vehemens, sed tantum flumine puro
 Tinctus Iohannis ritu. Non Spiritu illi
 Additus, impositaque manus. Hunc Ponticus ergo
 Exceptum edocuit vires morumque sacrorum.
 Deinde Corinthiacos cupiens peruadere fines
 Commendatus abit, fratresque affatus amice,
 Iudeas acies rumpens inuictus, ab alto
 Demissum terris regem demonstrat Iesum,
 Nec fas esse alium sperare, aut credere Christum.

L S

LÆVINI